

AKuFF Hírmondó

Arbeitskreis ungarndeutscher Familienforscher
Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete
German Family Tree Researchers' Society in Hungary

X. évfolyam, 29. szám

2014. október 4.

Tartalom

Az elnök előszava	2
Nemzetiségi választások 2014	3
Új családkönyv: Gerényes	4
Elisch Jánosné: Családfakutatók földrészekén át	4
Lévay Béla: Ötven évesen besorozva a „Nagy Háborúban”	8
Lévay Béla: Gück Gyuri szerencsésen hazatért a hadifogságból	11
Sétáló Ferenc: Észrevételek és kiegészítések a FM Ridjica-hoz	14
Dr. Petz Gábor: Chr. Fr. Werner ősei és leszármazói	23
Dr. Görög János: Így mentek el	38
Ziegler Á. – dr. Scheiling Cs.: Szódások Pilisszentivánon	42
Dr. Pencz Kornél: A Repkák származási helye	48
Tagsági hírek	49
Egy AKuFF-találkozó képei – Szakadát	50

Honlapunk

www.akuff.org ,

ahol az AKuFF-Hírmondó korábbi számai is olvashatóak
pdf formátumban

Az elnök előszava

Örömökre szolgál, hogy ezúttal ismét egy vaskos füzetet jelentethettünk meg. Az írások igen változatosak. Egyesek talán azt mondanák, túlléptünk a tulajdonképpeni témánkon, a családfakutatáson. Ez azonban így nem igaz. A családfakutatás nem egyszerűen csak száraz adatok összegyűjtését kell jelentse. Minden egyes név mögött ott volt egy ember, minden egyes esemény mögött ott volt egy sors, öröm, vagy szomorúság, vagy egész egyszerűen csak valami egy egykoron élt ember életéből, ami talán neki nem is jelentett sokat, de számunkra, ma élő leszármazottaknak vagy rokonoknak ez által került közelebb az a bizonyos személy.

Nekünk, magyarországi németeknek nagy sorsforduló volt, amikor ebbe az országba költöztünk; ennek van azonban egy ellentéte is, az elűzetés. Az, hogy miképpen élték meg az őseink, családtagjaink ezeket a nehéz időket – számunkra már történelem, de önazonosságunk fontos jellemzője is. Ezért örülök annak, ha ilyen kortörténeti beszámolókból is olvashatunk a Hírmondók oldalain.

És ha már az öntudatunknál tartunk. Ne feledjék, 2014. október 12-én nemzetiségi választásokat is tartanak. Meg kell, mutassuk magunkat, hogy mi, magyarországi németek, létezőnk, és hogy aktívan akarjuk igazgatni életünket. Egy ilyen egyesületnek is, mint mi vagyunk, sok függ attól, hogy a németiség erős intézményrendszerrel bírjon. Remélem, nyilvántartásba vetették megukat, és rész fognak venni a választáson!

Ajánlom, hogy az AKuFF Hírmondó mindkét nyelvű változatát lapozzák át, mert vannak hirdetések, fényképek, amik nem, vagy más formában találhatóak meg a két változatban.

Dr. Pencz Kornél

Nemzetiségi választások 2014

Tisztelt magyarországi német választópolgárok!

2014. október 12-én lesznek Magyarországon az önkormányzati választások, és ezúttal ismét mi is megválaszthatjuk a képviselőinket a német nemzetiségi önkormányzatokba. Pontos tájékoztatást találhatnak az Országos Német Önkormányzat honlapján és a www.zentrum.hu címen. Ezzel szeretnénk a magyarországi német egyesületek és szervezetek munkáját megkönnyíteni, és Önöknek, kedves választópolgárok a legfontosabbakat a tudomásukra hozni.

Az előttünk álló nemzetiségi választás jelentős újdonságokat von maga után: a képviselőtestületeink öt éves periódusban működnek majd, a megyei önkormányzataink képviselői, valamint a magyarországi németek országos önkormányzata közgyűlésének a 39 tagját is közvetlenül választjuk október 13-án, nem pedig hónapokkal később, elektorok útján

20 esztendő telt el az első nemzetiségi választások óta. Két évtized, rengeteg munkával, sok viszontagsággal, de ugyancsak sok eredménnyel. Biztos vagyok benne, hogy a képviselőink többségének állhatatos és önfeláldozó munkája nélkül ma sokkal rosszabbul állnánk kulturális örökségünk megőrzése és ápolása dolgában, az oktatási és nevelési intézményeink fenntartásában

Azért, hogy az elért eredményeket megarthassuk, a megkezdett munkát tovább folytathassuk, a kulturális autonómiát további tartalommal és intézményekkel gazdagíthassuk, az előttünk álló választási időszakban elkötelezett, hozzáértő és önfeláldozó képviselőkre és az Önök szilárd támogatására van szükségünk, tisztelt választópolgárok

Ismét eljött a pillanat! Álljunk hát ismét népcsoportunk, anyanyelvünk és önazonosságunk mellé!

Heinek Ottó, a MNOÖ elnöke

KIVONAT AZ MNOÖ ÁLTAL A 2014-ES ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOKHOZ KIADOTT SEGÉDANYAGBÓL

Új családkönyv jelent meg!

2014 júliusában az

Ortsfamilienbuch GERÉNYES - Eine Deutsch - Ungarische Evangelische Gemeinde in der Schwäbischen Türkei im Komitat Baranya

(Gerényes családkönyve – egy magyarországi német evangélikus község Baranya
Megyében)

elkészült a nyomdában.

A könyv tartalmaz egy történeti részt, valamint a helyi családokjegyzékét.
A XVIII. századi betelepüléstől az 1948-as elűzetésig fel vannak a könyvben
sorolva a település lakói, rokoni kapcsolataikkal egyetemben.
Azoknak nyújt ez a könyv segítséget, akik őseiket keresik, de nincs lehetőségük
arra, hogy az eredeti egyházi anyakönyvekben kutassanak.
A könyv B5 formátumú, keménykötésű, 665 oldal terjedelemben.

Szerkesztő: Heiner Friedrich/Rottenburg am Neckar. Az Arbeitskreis
Donauschwäbischer Familienforscher - (AKdFF) tagja.

Kiadó és terjesztő:

Tigelmann Péter
7200 Dombóvár-Gunaras
Tó uca 3
Tel.: (06) 74 - 463 337
E-mail: hotel.europa.gunaras@gmail.com

Ára: 14.000,- forint vagy 40,- euró + postaköltség.

Amennyiben adója 1%-ával szeretné az egyesületet támogatni,
kérjük, az alábbi adószámot tüntesse fel nyilatkozatán.

Köszönjük!

18360062-1-03

Elisch Jánosné

Családtörténet földrészekén át!

Családja készítés során előfordul, hogy érdekes információra bukkanunk. Amikor hozzáfogtam a **Schreck** család összeírásához nem gondoltam volna, hogy ilyen messzire jutok „térben és időben” egyaránt.

A keresztpapámat hívták **Schreck Györgynek** itt született Solymáron 1923-ban.

Az ő édesapja **Schreck Mátyás** 1898-ban született Pilisvörösváron és 1921-ben feleségül vett egy szép solymári lányt, **Blum Teréziát**. Így kerültek Schreckek Solymárra.

A kutatást Vörösváron kellett folytatnom és ez igazán szerencsés helyzet, mert az ottani anyakönyvek 1693-tól megvannak, sőt feldolgozta és könyv alakban megjelentette Rudolf Keszler németországi családfakutató.

Ebben a könyvben találtam meg **Schreck József** bevándorlót, aki 1745 előtt jöhetett Magyarországra feleségével, **Bock Katalinnal** és Vörösváron telepedtek le.

Mindketten a németországi **Bingen-Hitzkofenben** születtek.

1745-ben megszületett az első gyermekük Márton, majd József, utána János és végül András. Mind a négy fiú megérte a felnőtt kort és családot alapított.

Sajnos az édesanyjuk Bock Katalin 1765-ben meghalt így az édesapjuk újra megnősült. **Hucker Barbara** vörösvári hajadon került a házhoz. Négy gyerekkel ajándékozta meg férjét, de aztán ő is fiatalon 29 évesen meghalt.

Így Schreck Józsefnek megint feleség után kellett nézni, elvette **Keß Franciskát**.

Két gyermekük született azonban 1778-ban a harmadik gyermek születésekor a baba sem az édesanya nem maradt életben.

Az életnek menni kell, tovább a gyermekeket fel kell nevelni a ház nem, maradhat asszony nélkül, így 1780-ban **Klein Katalint** veszi feleségül József, és ebből a házasságból még három gyermek születik.

A vörösvári Schreck családok ennek a kitartó és szorgalmas Józsefnek a leszármazottai.

Ami miatt tollat ragadtam az most következik, ugyan is kíváncsi voltam arra a falura ahonnan a hőseim elvándoroltak. Az internet volt segítségemre ahol a falu honlapján olvashattam, hogy Bingen-Hitzkofennek 2700 lakója van és Bajorországban található. Egyetlen híres embere a falunak **Johannes Schreck**, aki 1576-ban született és 1630-ban halt meg Kínában és Pekingben lett eltemetve a sírköve még ma is látható.

Hogy miért került ilyen messzire hazájától azt a csodálatos életútja megismerésével érthetjük meg.

Valószínűleg már korán kiderült, hogy jó eszű gyerek, és szülei tovább tanítták.

Igazi polihisztor vált belőle, 1590-ben Freiburgban orvostudományt tanult, az orvosi praxist Európa szerte gyakorolta. Majd 1603-ban Padovában tanult teológiát, botanikát, és csillagászatot többek között Galileo Galileitől, akinek nagy tisztelője volt. Rómában bölceletet és természettudományt tanult.

1611-ben belépett a jezsuita szerzetesrendbe, ekkor vette fel a nevének latin jelentését a **Terrentius Constantiensis** nevet. Nagy hatással volt rá a rendnek az a célkitűzése, amely a népnevelést az oktatást és a katolikus hit terjesztését tűzte ki maga elé. Missziót hirdettek nem csak Európában, hanem Latin-Amerikában Indiában, Kínában, és Japánban. A jezsuita szerzetesek sikerének titka az volt, hogy felismerték azt, hogy a misszióknak alkalmazkodniuk kell a megtérítendő nép nyelvéhez, szokásaihoz, és elhatárolódni a hódításra éhes nyugati embertípustól. A már régóta Kínában tevékenykedő jezsuiták szorgalmazták, hogy tudósok jöjjenek az országba. 1618-ban egy tudósokból álló csoporttal Johannes Schreck is útra kelt, az uticsomagjában helyet kapott egy könyvtárnyi tudományos könyv és egy korszerű csillagászati teleszkóp, amely Kínában az első darab volt. Lisszabonból indult a hajó és egy év után érkezett meg Kína déli részén lévő szigetre Makaóba Itt két évig tartózkodtak, mert az ország belsejében zavargások voltak. Addig elkezdték Kínaira fordítani a magukkal hozott könyveket.

Ebben Schreck is kivette részét mivel több nyelven beszélt folyékonyan, mint: olasz, portugál, francia, angol. Leveleit latinul írta, de tudott görögül, héberül, és megtanult kínaiul is

Számos kínai tankönyvet írt és fordított matematikai, mérnöki, orvosi, és csillagászati témában. A neve kínaiul: **Deng Yuhan Hanpo** volt.

A kínai császár megbízta a naptárak megreformálásával amihez Schreck a Joannes Keplertől kapott instrukciókat alkalmazta, de sajnos már nem tudta befejezni, mert 1630-ban 54 évesen meghalt.

Igaz hogy a két Schreck a tudós, és a hazánkba bevándorló József születése között 150 év telt el, azért nem zárhatjuk ki azt, hogy valamilyen fokú rokoni szál legyen közöttük, hiszen egy faluból származtak mindketten.

Pekingben egy parkban van felállítva annak a 63 jezsuita szerzetesnek a sírköve, akik itt hunytak el közöttük van Johannes Schreck-Terrentius sírköve is.

A ceruzarajzot Johannes Schreckről Pieter Paul Rubens készítette.

A kép forrása: http://www.schwaebische.de/region_artikel,-Sensation-Professor-findet-Bildnis-von-Pater-Schreck-_arid,5036789_toid,598.html

Lévay Béla:

Ötvenévesen besorozva a „Nagy Háborúban”

100 éve tört ki az I. világháború, amelyet a II. világháború előtt egyszerűen csak „a világháborúnak” vagy a „nagy háborúnak” neveztek. Ez a pusztító világgégés emberveszteségben felülmúlta a „folytatását”. Az összesen közel 20 millió halott fele civil áldozat volt! Nagy-Magyarországról kb. 3,5 millió katonára vonult be, akik közül több mint 800 ezren fogságba estek, közel másfél millióan megsebesültek, és kb. félmillióan hősi halált haltak. Szinte nem volt olyan magyar család, amelyben ne gyászolták volna az egyik vagy másik családtagot. A legtöbb esetben még azt sem tudták, hogy a frontra került hozzátartozójuk, aki mindaddig nem került haza, egyáltalán él-e még. Mint az alábbiak tanúsítják, a családkutatók aktív részvételével folyó kutatások akár 100 év elteltével is eredményre vezethetnek.

Feleségem egyik dédapjának, a csepeli, sváb származású **Niederkirchner János**nak a sorsáról sem tudott semmit a család. Ő 1866-ban született, tehát kb. 50 évesen hívhatták be katonának. Addigra már kilenc élő gyermeke volt, akik közül négy még nem volt nagykorú. Nehéz volt elképzelnem, mi indokolhatta egy ilyen idős és sok gyermeket eltartó ember behívását katonai szolgálatra.

A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum munkatársainak a tájékoztatása szerint az I. világháború során a hadkötelezettségi kor felső korhatárát előbb negyven évről ötvenre, majd ötvenöt évre emelték. Így kerülhetett sor Niederkirchner János besorozására is. A múzeum munkatársaitól azt is megtudtam, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia haderejében szolgálatot teljesítő, 1850 és 1899 között született magyarországi katonák állítási listái, sorozási jegyzőkönyvei és katonai anyakönyvi lapjai, valamint az I. világháborús veszteségi nyilvántartások a második világgégés idején megsemmisültek. Azt javasolták, hogy a „nyomozást” a bécsi Hadilevéltár (Kriegsarchiv) magyar munkatársainak segítségével folytassam. Az Osztrák-Magyar Monarchia teljes veszteségi nyilvántartása (sebesülés, hősi halál, hadifogság) ugyanis ott található.

A Kriegsarchiv megtalálta, és elküldte egy 1865-ös csepeli születésű-illetőségű Niederkirchner János betegségi-sebesülési kartonját és kórházi felvételi lapját. A születési évszám alapján ugyan nem lehet teljes bizonyossággal állítani, hogy

A „M. kir. 1. sz. honvéd tartalék kórház Laibach” (Laibach = Ljubljana) magyar nyelvű előjegyzési formanyomtatványán magyar és német nyelvű bejegyzések szerepelnek. Ezek szerint Niederkirchner Jánost 1916-ban a 32. gyalogezred 5. századába sorozták be. A kórházba augusztusban vették fel, ahol a diagnózis gastritis (gyomorhurut) és arteriosclerosis (érelmeszesedés) betegségeket állapított meg. Szörnyű állapotban volt. Négy-öt hete rendszeresen fáj a gyomra és a feje, fogai kihulltak (alul egy, felül három maradt), nem tudott rágni. Kezelésére ópiumot alkalmaztak, ami arra utal, hogy igen komoly fájdalmai lehettek, talán gyomorrák következtében. Német nyelvű megjegyzés mondta ki a végső szentenciát, amely szerint ebben az állapotban „csak kiegészítő szolgálatra alkalmas”. Kétheti kezelés után bocsátották el a laibachi kórházból, „abgeschoben unbekannt wohin”, azaz „elbocsátva, nem ismert, hova” megjegyzéssel. További sorsáról sajnos nincs hír. Talán félholtan is elindult hazafelé, oda azonban sajnos már nem érkezett meg. Neve nem található meg az ismert veszteséglistákon, és nem került fel a csepeli I. világháborús emlékműre sem, noha arra három Niederkirchner nevét is felvésték.

A személyazonosításával kapcsolatos bizonytalansághoz járul az is, hogy a kórházi kartonján a születési helynél két helységnév, Csepel és Kispeszt szerepel. Az utóbbi esetleg a lakhelye lehetett, aminek azonban ellentmond a karton felső részén a „Feleség Jánosné, Csepel” megjegyzés, amely feltehetően a vele kapcsolatosan értesítendő, csepeli illetőségű feleségére utal.

Ennyi. Sok egyebet ehhez a szomorú történethez hozzáfűzni nem tudok. A kései utód tisztelettel emlékezik az ismeretlen helyen nyugvó katonára.

Nyugodj békében, Niederkirchner János!

Kérjük kedves kutatótársainkat, illetve mindazokat, akik lapunkat olvassák, küldjék el szakmai cikkeiket a Szerkesztőségbe, hogy azokat folyamatosan megjelentethessük! Csak elektronikusan megküldött (Word-fájl) cikkeket tudunk megjelentetni, kapacitáshiány miatt nem áll módunkban kézzel vagy írógéppel megírt cikkeket feldolgozni. Munkánkat megkönnyítik, ha írásaikat németül és magyarul is eljuttatják.
Mail: amrein.ilona@freemail.hu (Amrein Ilona)

Lévay Béla:

Glück Gyuri szerencsésen hazatért a hadifogságból

Rendezetlen családi irataim között kutatva egy levelezőlapra bukkantam, amely rég elfeledett, gyerekkori háborús emlékeket idézett fel bennem. A lapot 1946-ban írta **Glück György** és felesége a Veszprém megyei Márkó faluból édesapámnak, **Lévay Gábor** századosnak. Ebben örömmel értesítik, hogy Gyuri fiukról hírt kaptak a szovjet hadifogságból. Él, jól van, és bízik a hazatérésben. Érdeklődnek, hogy apám hogy ért haza a náluk tett látogatásról, és várják a közel jövőbeni viszontlátását.

Felkavart az eddig ismeretlen információ. Eszembe juttatta, a szovjetek előli viszontagságokkal teli menekülésünket két testvéremmel, anyámmal és apai nagyanyámmal. A katonatisztek családjait menekítették nyugat felé, egyre fogyatkozó poggyással, életveszélyes bombatámadások közepette. Minden este testvéreimmel és anyámmal közösen mondtuk el az „Én Istenem, jó Istenem, lecsukódik már a szemem ...” kezdetű imádságot, amelyet azzal a fohással fejeztünk be, hogy „És segíts haza a Kaját és a Gyurit!” Kaja, apám Sándor öccsének a családban használt beceneve volt, és a levelezőlapot olvasva döbbsentem rá, hogy az imádságunkban szereplő Gyuriról jött a jó hír.

De, ki is volt, és hogy került apám öccse mellé esti imánkba ez a Gyuri? Ő apám mellé beosztott, hivatalos nevén tisztiszolga volt, akit azonban apám sosem nevezett szolgáljának, hanem a legényének. Amikor kitört a háború, a sváb Glück Gyuri szülei megkérték apámat, hogy fiukat magyar katonaként vigye magával a frontra, nehogy a németek besorozzák az SS-be. Arra is megkérték, hogy nagyon vigyázzon rá. Ezt a kérést háborúban nehéz volt teljesíteni, már csak azért is, mert, ahogy apám elbeszéléséből megtudtuk, Gyuri mindig az elsők között volt, aki önként jelentkezett a veszélyes felderítő- és járőrszolgálatokra. Az egyik alkalommal a járőröző szakasz szovjet partizánokkal keveredett tűzharcba egy erdőben, és Gyuri nélkül tért vissza. Nem tudták, hogy Gyuri vajon meghalt, megsebesült vagy fogságba esett-e? Ez a háború végéig sem derült ki, és a németországi amerikai hadifogságból hazatérő apám első útja, amint az a levelezőlappból kiderült, Glückékhez vezetett a szomorú hírral.

A jó hírt hozó levelezőlapról és arról sem maradtak emlékeim, hogy vajon megtudtuk-e, hogy hazatért-e a hadifogságból Gyuri? Apám halála után már, ha akartam volna sem tudtam volna ezt kideríteni, hiszen azt sem tudtam, melyik faluból származott.

Az új információ birtokában azonnal elkezdtem a nyomozást, bár sejtettem, hogy ha haza is tért a hadifogságból, már valószínűleg nem él. A márkói Német Nemzetiségi Önkormányzatnál kezdtem az érdeklődést. Volt, aki emlékezett a fogságból hazatért Glück Gyuri bácsira, és tudott a fiáról és unokájáról is, akik azonban már elköltöztek Márkóról. Mielőtt leszámazottaival sikerült volna kapcsolatba lépnem, azonnal ellátogattam a márkói temetőbe. Alig tettem 20-30 lépést, az igen szépen rendben tartott temetőben, amikor már meg is láttam egy sírkövet Glück György névvel. Az évszámok alapján (1922–2006) már szinte biztos voltam, hogy a hadifogságból hazatért Glück György sírját látom. Ezt később unokája is megerősítette, aki elmondta, hogy nagyapja 5 év hadifogság után tért haza, de hozzá tette, hogy még utána is volt néhány igen nehéz éve

.Közismert, hogy bár Rákosi Mátyás személyes érdemeiként tüntette föl a magyar hadifoglyok „hazahozatalát”, azonban a „nagy Szovjetunió” ellen viselt harcuk miatt mégis megbélyegzetteként kezelte őket. Azt is megtudtam, hogy a hazájáért magyarként harcoló sváb származású katona családját is sújtotta a svábok kitelepítése.

E szomorú tények ellenére örömmel tölt el, hogy az imáinkba foglalt Gyuri sikeresen hazatér **Glück Gyuri szerencsésen hazatért a hadifogságból**

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozós megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknel lehet.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Sétáló Ferenc:

Észrevételek és kiegészítések a Michael Hutfluss által jegyzett „Familienbuch Ridjica” című munkához

A Sétáló nemzetség tagjai a 18., 19. és a 20. századokban Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Bács-Bodrog vármegyék falvaiban éltek. A Sétálók 1848-ig jobbágyok voltak, de szabad költözési joggal rendelkezve gyakran változtatták munkahelyüket és ezzel lakótelepülésüket is. A Sétálók Regőcében (Ridjica) is éltek az említett évszázadokban és leszármazottaik ma Nemesmiliticsen (Svetozar Miletič) élnek.

Dolgozatom címében megnevezett munka feldolgozta Regőce anyakönyveit, az 1804-1943 közötti években anyakönyvezett személyek anyagát. Így nemcsak a német nemzetiségét, hanem többek között a magyarokét is. Ezen személyek között szerepelnek a Sétálók.

A könyv csak a német nemzetiségű személyek adatait tartalmazza. A könyv a 987. oldaltól a „FRAUENREGISTER A-Z” fejezetben közli minden nemzetiségű feleségek nevét ABC sorrendben. A könyv tartalmaz egy CD lemezt, ezen minden regőcei anyakönyvi adat megtalálható, közöttük a Sétálókra vonatkozók is.

Észrevételemet kezdem az általam elnevezett „Regőcei Sétálók ága” őisével, a fentnevezett dolgozatban - a továbbiakban „FR” – „S 130”-cal jelzett (482. oldal) **Sétáló Mártonnal**.

Hutfluss S 130 **Sétáló Martin**-ről a következő képen számol be:

S- 130
Setáló Martin E.
* 1727 Rig. + 28.05. 1840 Rig.
∞
Szabadi Elisabeth E. Michael und Karcos Anna
* 1751 ? + 16.01. 1831 Rig.
Tp. Franz Harold und Barbara Schmid
1. Katharina * 1791 Rig. + 08.01. 1831 Rig.
2. Agnes * 21.04. 1805 Rig.

Sétáló Márton (22 éves) ismeretlen helyen született, Kalocsán kötött házasságot **Szabadi Erzsébet**tal (18 éves) 1778.11.03-án. Hutfluss szerint Márton 1727 évben született. A születési évet kivonjuk a halálozás évéből, akkor Márton 113 éves korában halt meg. Képtelenség. Márton születési helye is téves, mert Regőcén 1727-ben még nem volt plébánia, amely rögzítette volna a születést. Szabadi Erzsébet születési éve is téves. Halálozási évéből visszszámítva: 1831-80=1751. Születési helye Kalocsa és az anyakönyv szerint Erzsébet 1759.nov. 3-án született Szülei Szabadi ? és Szabó Katalin voltak. Ugyanezt a születési évet kapjuk, ha a házasságkötés évéből kivonjuk Erzsébet életkorát: 1778-18=1760.

A házaspár egy ideig Kalocsán, majd Hajóson és végül Regőcén élt. Az eltelt évek alatt született gyerekek száma.

Márton	Kalocsa, 1779.12.13 - 1779.12.17;
Pál	Kalocsa, 1781.01.16 - 1781.03.31;
Erzsébet	Kalocsa, 1782.04.29 - ?
Márton	Kalocsa, 1784.11.03 - ?
Katalin	Kalocsa kb. 1785 - Regőce, 1831.01.08;
Antal	Kalocsa, 1787.05.31 - ?;
Antal	Hajós, 1789.07.18 - ?
Katalin	Kalocsa, 1791.06.24 - ?;
Anna	Hajós, 1793.08.02 - Regőce, 1854.12.17;
János	Hajós, 1795.12.16 - ?;
Ilona	Hajós, 1798.03.10 - ?;
Ágnes	Regőce, 1805.04.21 - ?.

S 130-as Sétáló Márton és Szabady Erzsébet fia szintén Márton S 131 (482. oldal) nevet kapta a keresztségben. Az ő adataival folytatom.

Tp. Anna Horvath und Johann Lassinger 1, Tp. Anna Sastinszky und Paul Franz Varga und Elisabeth Lassinger 5.

1. Helena * 24.04. 1807 Rig.
2. Paul * 17.01. 1809 Rig.
3. Juditha * 15.02. 1811 Rig.
4. Johann * 06.02. 1816 Rig.
5. Martin * 11.05. 1818 Rig.

S – 131

Sétáló Martin E.

*

∞

Farkas Katharina E.

*

S 131-el jelölt **Sétáló Márton** első házasságát **Farkas Katalinnal** (Dávod, kb. 1786-?) kötötte Dávodon, 1804.11.05-én. A házasságból született gyermekek:

Ilona	(oo Kiss Mihály; K 174; 246. o.), Regőce, 1807.04.24-0845.12.18;
Pál	(oo Pétsi Ilona; S-134; 483.o.), Regőce, 1809.01.17-1847.02.27;
Judit	(oo Horváth Pál; H 409; 199. o.), Regőce, 1811.02.15-1862.10.04;
János	(1. oo Bajusz Anna; S 135; 483.o.), Császártöltés, 1813.06.20-?; (2. oo Janszki Julianna, Hutfluss nem tud róla); (3. oo Odry Emerencia; S 135; 484. o.; Nemesmilitics, 1827.01.06-?

Márton felesége – Farkas Katalin – ismeretlen időpontban elhunyt és Márton újra nősült, feleségül vette Erzsébetet. Erzsébet vezetéknevét Hutfluss és én másként olvassuk. Én a feleség nevét „Tarnótzai”-nak olvasom, mert a név a Liptód vármegyei „Tarnótz” helynévből vezethető le. Hutfluss „Arnotzi (Zsarnotzai)”-nak olvassa, mert nem ismeri a magyar helyneveket.

S- 132

Sétáló Martin E.

* 1798 ? + 07.12.1851 Rig.

∞

Arnotzi (Zsarnotzai) Elisabeth E.

* 1794 ? + 22.03.1861 Rig.

Tp. Franz Varga und Elisabeth Lassinger

1. Franz	* 08.05. 1819 Rig	∞ 11.11.1840 Rig. Kis Elisabeth.
2. Elisabeth	* 11.03. 1821 Rig.	+ 15.07.1842 Rig.
3. Veronika	* 08.04. 1823 Rig.	∞ 18.11.1846 Rig. Plinko Georg
4. Magdalena	* 10.07. 1825 Rig.	∞ 20.10.1846 Rig. Rabata Paul
5. Agnes	* 17.03.1830 Rig.	∞ 09.11.1852 Rig Hqadvina Michael
6. Eva	* 22.12.1832 Rig.	+ 13.03.1835 Rig. ☩

Tehát Márton feleségül vette **Tarnótzai Erzsébetet** valamikor 1818 és 1819 között.

Márton S 131 első házasságából származó **János S 135** fia mint már feltüntettem, háromszor nősült. Első házasságot Hutfluss így mutatta be:

S 135

Sétáló JohannE Martin und Farkas Katharina

* 06.02. 1816 Rig. +

∞ 11.11. 1835 Rig. Tz. Kustor Georg und Varga Franz

Bajusz Anna E. Stefan und Fortzek Elisabeth

* 1816 ? + 25.07. 1838 Rig.

Tp. Petrányi Katharina und Laszinger Emerich

1. Johann * 12.12. 1836 Rig. + 28.01. 1843 Rig.

Bajusz Anna ismeretlen időpontban meghalt és János újra nősült, feleségül vette Janszki Juliannát. Jánosnak Juliannától hat gyermeke született.

Janszki Julianna ismeretlen időpontban elhunyt és ismét házastársat keresett magának János, akit meg is talált a nevezetes Odry nemzetség szegényebb ágán. (Két ága van az Odry nemzetségnek: a pacséri ág adta az operaénekes **Lehelt** és annak fiát, a színművész **Árpádot**, a szegényebb ág a nemesmiliticsi.)

S 138

Sétáló JohannE.

*

∞

Odry Emerentia, E: aus N. Militics

*

Tp. Varga Julianna und Laszinger Michael

1. Emerich * 1851 Rig. + 09.09. 1853 Rig.

2. Georg * 02.03. 1854 Rig.

Odry Emerentia Nemesmiliticsen született 1827.01.06-án, a házasságot is Nemesmiliticsen tartották 1851.02.10-én.

A házaspár gyermekei:

Imre	Kishegyes, 1851.10.31 - ?;
György	Regőce, 1854.02.03 - Pacsér, 1859.11.22,
Mihály	Mélykút, 1856.09.24 - ?;
Luca	Pacsér, 1859.10.09 - ?;
József	Topolya, 1863.03.31 - ?.

A család lakhelyét és így a gyerekek világra jöttének megtalálását a szerencsének köszönhetem.

Sétáló Ferenc S 137 **Mária** nevű leánya férjhez ment **Somogyi János**hoz. Somogyi János nevét így írta le Hutfluss:

Sch 226

Schomogy Johann E. Michael und Podhorszky Helene

* 1843 Rig. +

∞ 10.11. 1868 Rig. Tz. Balazs Martin und Kuntzer Alexander

Setalo Maria E. Franz und Kus. Elisabeth Kastina

* 01.01. 1847 Rig. +

Tp. Horvath Elisabeth 1, Tp. Pranda Helene und Tubakos Stefan 2, Tp. Vavra Maria 3,
Tp. Sauter Pauline 4,5

1. Michael * 18.09. 1869 Rig. + 16.03. 1871 Rig.

2. Stefan * 07.08. 1871 Rig.

3. Johann * 01.11. 1873 Rig.

4. Johann * 06.07. 1887 Rig.

5. Anna * 24.05. 1889 Rig. ∞ 02.05. 1906 Rig. Antunacs Anton

A férj neve magyarul írva Somogyi, de Hutfluss valami megmagyarázhatatlan ok miatt a nevet németesen „sch”-val írta le.

Ez a házaspár is több helyen lakott és születtek gyerekeik:

Mihály	Regőce, 1869.09.19 - 1871.03.16;
István	Regőce, 1871.08.07 - ?;
János	Regőce, 1873.11.01 - ?;
György	Dunacséb, 1876.11.10 -?;
József	Baja, 1883.02.27 - 1883.03.21;
Ferenc	Baja, 1884.01.08 - 1884.04.21;
Antal	Borsód, 1855.02.27 - ?;
Anna	Regőce, 1889.05.25-?

Sétáló Márton S 130 Anna nevű leánya (Hajós, 1793.08.02-Regőce, 1854.12.17.) az „FR”-ben kétszer van regisztrálva S 250; 497. o. és S 264; 500. o.:

S 250	
Szabo Franz E.	
*	
∞ 23.10. 1815 Rig. Tz. Johann Satka und Adam Bajai	
<u>Sétáló Anna E.</u>	
*	
Tp. Josef Kuly und Barbara Kozar 1. Tp. Anna Szabo und Georg Zatyko 2-4	
1. Johann	* 24.09. 1816 Rig.
2. Rosalia	* 26.12.1817 Rig. (Vater –Martin)
2. Paul	* 22.01. 1820 Rig.
3. Anna	* 12.07. 1822 Rig.
4 Mathias	* 20.02. 1825 Rig.

Sétáló Anna Regőcén kötött házasságot **Szabó Ferenc**cel 1815.10.23-án.
Gyermekeik

János	Regőce, 1816.09.24 - ?;
Rozália	Regőce, 1817.12.26 - ?;
Pál	Regőce, 1820.01.22 - ?;
Anna	Regőce, 1822.07.12 - ?;
Mátyás	Regőce, 1825.02.20 - ?;
Erzsébet	Regőce, 1826.09.24 - 1828.12.22;
László	Regőce, 1829.06.27 - ?;
Marcellina	Regőce, 1833.08.16 - 1835.02.11.

Az a gyanúm, hogy Hutfluss úgy vélte, hogy Anna kétszer kötött házasságot. Pál nevű fiúk kétszer szerepel, de Hutfluss-nál egyszer ismeri a születési idejét, másodszer csak a születési évszámot és a házasságkötés idejét, de a születési évszám nem egyezik az első idejével. Feltételezem, hogy a házasságnál beírták az életkort és azt kivonták a házasságkötés idejéből. Így keletkezett a téves második születési év.

Sétáló Ferenc S 137 Veronika (Regőce, 1823.04.08-?) nevű leánya első házasságát **Plinka Györggyel** (P 344; 434. o.) kötötte. Hutfluss szerint a férj neve **PLINKO**:

P 344

Plinko Georg, E: Philipp u. Szombats Theresia

* 1826 ?

∞ 18.11.1846 Rig. Tz: Fatsko Paul u. Rabata Paul

Setalo Verona, E: Martin u. Zsarnotzai Elisabeth

* 1826 ?

Tp: Palfi Josef u. Logan Helena I., Tp: Setalo Paul u. Pecsí Helena 2.

1. Maria * 11.09.1847 Rig. + 18.11.1849 Rig.

2. Andreas * 12.11.1849 Rig.

Veronika második házasságát **Fekete Jánossal** kötötte:

F 055

Fekete Johann, Witwer v. Forcsek Rosalia aus Madaras E:

* 1821 ?

II ∞ 02.03.1851 Rig. Tz: Juhasz Emmerich und Petsi Georg

Setalo Veronika, Witwe v. Bliska Georg

* 1824 ?

Hutfluss a 452 oldalon ismerteti **Rabata Péter** (R 037; 452. o.) házasságát **Sétáló Juliánával**.

R 037

Rabata Peter, E: Anton u. Horvath Viktoria

* 15.06.1900 Rig.

∞

Setalo Julianne, E: , aus Bacsbokod

*

Tp: Kadar Michael u. Pinter Anna I-

1. Anna * 19.07.1921 Rig. + 30.07.1921 Rig.

2. Rosalia * 10.07.1923 Rig. ∞ 25.05.1940 Bacsbokod Ivanyi Anton

3. Michael * 02.07.1925 Rig. ∞ 24.04. 1949 Bacsbokod Balazs Elisabeth

4. Franz * 14.11.1928 Rig. + 20.02.1929 Rig.

5. Veronika * 12.04.1937 Rig.

Sétáló Julianna Bácsbokodon született 1902.06.15-én. Péter Bácsborsódon halt meg 1943.11.10-én. Az öt gyerek születési helye és ideje rendben van közülük két asszony még él.

Sétáló György S 139 (484. o.) Hutfluss szerint „aus Borsód” a származási hely, de ez téves.

S 139	
<u>Sétáló Georg</u> ,E:	aus Borsod E.
*	
∞	
<u>Bozár Julia</u> , E:	aus Szántova E.
*	
Tp. Balázs Maria und Nagy Blasius Madaras 1-2	
1. Michael	* 23.08. 1892 Rig.
2. Blasius	* 14.05. 1895 Rig.
3. Rosa	* 22.03. 1900 Rig.

György, Sétáló Ferenc S 137 fia, aki Regőcén született 1856.04.19-én, felesége **Bozár Julianna**. György és Julianna leszármazottai ma Nemesmiliticsen élnek.

Sétáló József S 136 (483. és 484. oldal) első felesége meghalt és másodszor is megnősült. Sétáló József az én ükapám.

S 136

Sétáló Josef E.

*

∞

Pál Verona E.

*

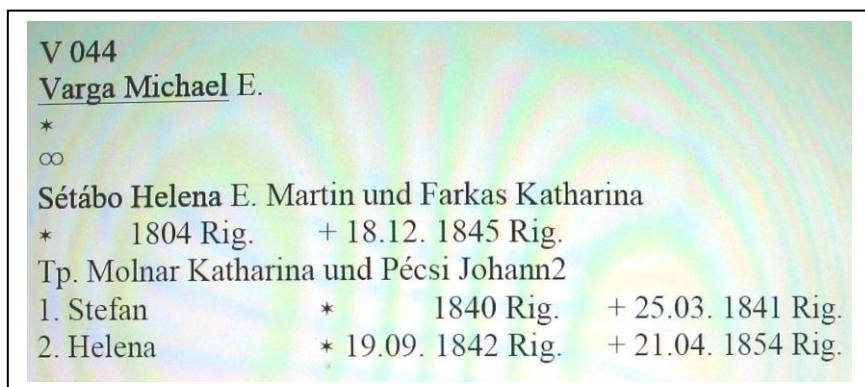
Tp. Bajai Elisabeth und Buranyi Martin

1. Elisabeth * 06.02. 1841 Rig.

Sétáló József Bikityen (Bácsbokod) született 1813.03.18 és 1866.10.16-án halt meg. Első felesége **Dömsics Erzsébet** (kb. 1815-1839.12.19, a halál oka

kolera) volt. Az ő egyetlen gyermekük az én dédapám: András. József ükapám másodszor is megnősült, feleségül vette a madarasi **Pál Veronikát** (Madaras,1817.11.?-Bikity, 1889.04.23.). A házasságot Madarason kötötték 1840.06.13-án. József ükapám ebben az időben Madarason dolgozott – a Göboly-járás pusztán. Sajnos nem sikerült kiderítenem a pusztá tulajdonosát. Ükapámon kívül később is számos Sétáló dolgozott ezen a tanyán. József és Veronika házasságából kilenc gyermek született.

Végezetül egy regőcei Sétáló lány házassághoz van megjegyezni valóm.

Sétáló Ilona - Sétáló Ferenc S 137 leánya – (Regőce, 1807.04.24-1845.12.18) 1834.11.23-án **Kiss Mihály**al kötött házasságot és nem **Varga Mihály**al. Kiss Mihály és Sétáló Ilona gyermekei István és Ilona.

Regőcei anyakönyveinek feldolgozása óriási munka volt, mint minden helységé. Ilyen munkánál óhatatlanul előfordulnak hibák és az összefüggéseket nem minden esetben veszik észre a kutatók.

Dr. Petz Gábor:

A TEST ÉS A LÉLEK GYÓGYÍTÓI Christian Friedrich WERNER ősei és leszármazói

Gyermekkoromban sok időt töltöttem apai nagyszüleimmél. Nyolcadik osztályos általános iskolai tanuló voltam, amikor egy alkalommal nagyanyám régi szekrényének nagy fiókjában egy érdekes alakú, bőr mappára bukkantam, ami egy nagyobb borítékra hasonlított. A bőrboríték megsárgult iratokat rejtett. Nagyanyám kérdésekre elmondta, hogy ebben őrzi a családi iratokat, okleveleket, anyakönyvi kivonatokat. Mivel ő nyolcvanéves kora körül alig látott, olvasni már nem tudott, én vettem kézbe egyenként az iratokat és betűztem ki lassan a régi kézírásokat. Ezzel egy izgalmas utazás kezdődött a múltba. Több alkalommal elővettem a bőrborítékot és a felbukkanó ősről, rokonokról nagyanyám szívesen mesélt. Hogy átlássam az adathalmazt, elkészítettem első kézzel rajzolt családfámat, melyről csak jóval később tudtam meg, hogy helyesen ősfának hívják. Ekkor, 1988-ban végleg megfertőzött a családfakutatás.

Ennek az első ősfának a tetejére az anyakönyvi kivonatokból írtam rá egyik szépapám nevét: VERNER Frigyes. Nagyanyám ismerte ezt a nevet, noha nem az ő felmenője volt, hanem az akkor már elhunyt nagyapámé, **PETZ** Vilmosé. Később, a szisztematikus családfakutatás eredményeként szépen bővült és öregedett az ősfá, azonban néhány szépszülő megkövesedett holtpontnak számított. Ilyen volt VERNER Frigyes is, akiről csak 19 évvel később derült ki, hogy honnan származik.

Ükapám, PETZ András vokányi római katolikus kántortanító 1858. február 9-én Vokányban (Baranya vármegye, Siklósi járás) vette feleségül a sellyei származású, de vokányi lakhelyű, szintén római katolikus WERNER Juliannát, Friedricus WERNER doctor med. és Anna **NASTL** leányát.

Nagyapám, PETZ Vilmos 1973-ban írt naplójában így emlékezik meg nagyanyjáról:

„Petz nagyanyámról keveset tudok, mert őt én már nem ismertem. Ő a sellyei orvosnak, Dr. Werner Frigyesnek volt a lánya. Leánykorában úgy látszik

többször megfigyelte apja gyógyítási módját, és amikor Vokányba került, gyakran gyógyította az ottani betegeket, de nem mint kuruzsló, hanem jó tanácsokkal látta el őket. Hiába, ez már a vérében volt. [...] Nagynyám neve Werner Júlia volt.”

Dédapám, PETZ Károly 1938-as naplójában ezt írja anyjáról:

„Boldogult anyám orvosnak és pedig sellyei orvosnak leánya volt, mint ilyen atyjától elsajátított tapasztalataival majdnem minden beteget meggyógyított. Bizalommal fordult hozzá a betegek hozzátartozója és így szólították fel: »Ach, liebe gute Frau Lehrerin! Kommen sie zu unsern Kranken, sie werden ihm sicher helfen!«”

WERNER Julianna 1833. június 26-án született Sellye mezővárosában (Baranya vármegye, Szentlőrinci járás, Bogdása filiája). Az akkor magyarul vezetett bogdásai keresztelési anyakönyv szerint apja Keresztény Fridrik VERNER Aug. val.² sellyei orvos, anyja NASTL Anna katolikus. A keresztelési bejegyzés utolsó rovata érdekes adalékkal szolgál. E rovat címe: *„A himlőnek bé oltását sürgető nyomtatvány és intés”*. E kérdésre Juliannánál a következő megjegyzést írta az anyakönyvvezető pap: *„Nem volt szükség a ’ himlő bé oltást sürgető nyomtatványra, mert magáé a ’ himlő oltóé a ’ gyermek.”*

WERNER Julianna 1886. november 1-jén halt meg Vokányban, tüdőgyulladás következtében. Sírja még megtalálható a vokányi régi temetőben.

Christian Friedrich WERNER és Anna NASTL házasságkötése nem szerepel a bogdásai anyakönyvben, tehát nem Sellyén kötöttek házasságot. Hol történhetett e genealógiai esemény? WERNER Julianna bátyja, WERNER Frigyes Károly, az első vokányi plébános 1857-ben Vokány teljes lakosságáról összeírást készített³. Ebben feljegyzi, hogy húga, Júlia és anyja, Anna NASTL vele laknak a plébánián. Anyja ekkor 63 éves, és azt is megadja, hogy 1794. július 27-én született Pécsváradon. Tehát Pécsváradon (Baranya vármegye) kellett folytatni a kutatást.

¹ Kedves, jó tanítóné asszony! Jöjjön a betegünkhöz, biztosan segíteni fog neki!

² ágostai vallású, azaz evangélikus

³ Karl WERNER: Allgemeine Volksbeschreibung auf das Jahr 1857. Vokány

És valóban, Anna NASTLT, Josef NASTL pék-molnár és Eva ZORN leányát Pécsváradon, 1794. július 28-án keresztelték a katolikus templomban. Mivel fia egy nappal korábbi időpontot ad meg anyja születéseként, látható, hogy Anna dokumentumok nélkül is pontosan tudta születésének dátumát. Rövid keresés után a frigre is fény derült.

C. Fridericus VERNER chyrurgus, 27 éves acatholicus, azaz evangélikus ifjú 1812. március 31-én vette nőül a hajadon Anna NASTLT. Az esemény tanúi nemes HEGEDŰS János uradalmi tisztartó és Michael JAHN nótárius voltak. A vőlegény reverzálist adott, azaz írásos ígéretet tett, hogy mindkét nembeli gyermekeit a római katolikus hitre keresztelteti. Az anyakönyvben feljegyezték a származását is: „*E Saxonia D... g...m*”. Egy szászországi protestáns sebész. Az eddig fellelt fuldai, frank, fekete-erdei katolikus ősök között valóságos kuriózum! A pécsvárad anyakönyvről készült mikrofilmmásolat sajnos nehezen volt olvasható, már az eredetiben is átúthetett a papíron a tinta, vagy egymásra írtak sorokat. A Saxonia szó után feltehetően a település neve következett, de azt nem tudtam pontosan kiolvasni. Két sorban két rövid betűcsoport kötőjel nélkül. Nem volt világos, hogy ez egy vagy két szót takar, és az sem, hogy a két betűcsoport között hány betű hiányzik. Ekkor a megszokott módszerhez folyamodtam: a szavak írásképét a lehető legpontosabbra törekedve lerajzoltam. Hozzávetőlegesen a következő alakult ki: „*Dreiß gem*”. Sokkal közelebb ezzel nem kerültem a származási helyhez, tehát alaposan át kellett volna néznem az eddig kutatott anyakönyveket, hátha felbukkan bennük még egy utalás. A pécsvárad plébánián azonban megtudtam, hogy az 1812 környéki vegyes anyakönyv több év óta hiányzik, így nem tudtam az eredetivel összehasonlítani a rosszul olvasható mikrofilmmásolat adatait.

Pécsváradon és Sellyén Christian Friedrich WERNERnek és Anna NASTLnak a következő gyermekeik születtek:

Theresia Aloysia	* 1815. 10. 23.	(keresztszülők: P. D. Joannes
Ludovica	Pécsvárad	HEGEDŰS provisor ¹ et Catharina)

¹ tisztartó

Barbara	* 1818. 03. 16.			(P. D. Carolus ANHALT provisor et Barbara WERNITZ)
Maria Anna	* 1819. 07. 22.			(D. Joannes HEGEDŰS et Catharina)
Carolus Fridericus	* 1821. 10. 12.			(D. Carolus ANHALT provisor et Barbara VERNITZ)
Emericus	* 1823. 10. 09.			(P. D. Carolus ANHALT provisor et Barbara VERNITZ) + 1828. 11. 03. Sellye
Joannes Nepom.	* 1825. 09. 15.			(D. Carolus ANHALT provisor Sellyensis et Barbara VERNITZ)
Carolina	* 1828. 07. 31.			(P. D. Carolus ANHALT provisor Sellyensis et Barbara VERNITZ)
Anna	* 1830. 09. 17.			(D. Carolus ANHALT provisor et Barbara VERNITZ)
Juliana	* 1833. 06. 26.			(ANHALT Károly sellyei tisztartó úrnak leánya Mária)
Rósa	* 1835. 08. 30.			(ANHALT Károly tisztartó úrnak hajadon leánya Mária)

Christian Friedrich WERNER foglalkozását az anyakönyvek a többféleképpen jelölik: *doctor med., chyrurgus, medicus dominalis, sellyei orvos, uradalmi seb orvos.* A sellyei uradalom szolgálatában állott, az uradalom földesura **BATTHYÁNY** Iván gróf volt. A bogdásai halálozási anyakönyvek ebben az időben egy érdekes rovatot is tartalmaznak, amelyek néhány szóval utalnak a gyógyító működésére. A rovat címe: „*Orvosoltatt-e és ki által?*” Erre ilyen válaszok születtek:

„*Az helybéli Verner Keresztény orvos által.*”

„*Nem orvosoltattott másként, mint házi orvossággal.*”

„*Nem orvosoltattott, nem lehetett.*”

„*Több orvosok, különösen Verner Keresztény Sellyei orvos által.*”

„*Egyszer hívatott hozzá a járásbéli orvos **Rosgonyi** Gábor úr.*”

„*Az orvosoktól kirendelt szerekkel.*”

„*A végre rendelt szerekkel.*”

„*A Ttetes Nemes Vármegyének orvosától e végre ki rendelt orvosi szerekkel.*”

„Sokrendbéli gyógyítók által orvosoltatott.”

Tíz halálesetre hozzávetőlegesen egy orvoslás esett. Az orvos feladatai közé tartozott ezen kívül a halottszemle is. 1833-tól kezdődően, a magyar nyelvű egyházi anyakönyvezés elrendelésétől, a halotti anyakönyv e rovattal is bővül: „*Ki nézte meg a holt testet, tapasztaltak a testben a halálnak bizonyos jelei?*” Erre válaszul többször megjelenik: „*Maga a helybéli orvos.*” Friedrich WERNER orvosi tevékenységét utoljára a 1837. Szent György hava¹ 18-án kelt, **LEITNER** Aloysius 37 éves sellyei lakatos mester halotti bejegyzése örökíti meg, ahol az orvoslást és a halottszemlét is ő végezte: „*Ugyanazon helybéli orvos nézte meg.*”. Ezt követően a sellyei orvos: **SÜTKEY** Emánuel. Néhány lappal később már Christian Friedrich WERNER halálozási bejegyzése olvasható:

„1837. Kis Asszony hava² 19-kén, reggel 8 óraker, Sellye mezővárosban. Verner Kersztény és Fridrik, inkább Katolikus mint Luteránus magaviseletére nézve, 54 eszt., orvos, hagyott özvegye született Naszl Anna R. Kat., gyermekei 8. (A halál neve): *Ihn hideglelés*³. (Orvosoltatott): *Ttetes Hunyadi Doktor Úr által.* (El volt-e a haldoklók szentségeivel látva?): *Nem óhajtotta a Szentségekben való részesülést.* (Ki nézte meg a holt testet, tapasztaltak a testben a halálnak bizonyos jelei?): *A körülötte állók.* (Temetés helye ideje): *Sellye Fimegyének temetőjében, Kis Asszony hava 20-kán délután 5 óra tájban.* (A temetést végezte): *Halász Mihály segéd pap.*”

Ekkor Julianna nevű leánya mindössze 4 éves volt. Mivel PETZ Károly anyja halálakor 18 éves volt, nem kételkedhetünk abban, hogy látta, amint anyját a falubeliek beteghez hívják, azonban az a családi hagyomány, hogy a gyógyítás módját apjától sajátította volna el, az apa korai halála miatt megdőlt. A hagyatékban talán maradtak orvosi eszközök, szerek, feljegyzések, de inkább arra gondolhatunk, hogy WERNER Julianna a népi gyógyászat művelője volt.

¹ április

² augusztus

³ Olvasatomban: „in hideglelés”, azaz ínláz, idegláz, febris nervosa, eszméletvesztéssel járó lázas állapot, tífusz.

Sejtésem beigazolódott, a származás helyére más anyakönyvi bejegyzés sajnos nem utalt. Mivel továbblépni nem tudtam, a Werner-ág kutatása egy jó időre megrekedt. A holtpont azonban további gondolkodásra készteti a kutatót. A Baranya Megyei Levéltárban megérdeklődtem, hogy maradtak-e iratok a sellyei Batthyány-uradalomról. Gondoltam, hogy talán tartalmazhatnak valamit az uradalmi tisztviselőkről, esetleg az orvosról is. Azt a válasz kaptam, hogy több mint 60 iratfolyóméternyi dokumentumot őriznek az uradalomról. Ez az iratmennyiség meghaladta nem csak az elképzelésemet, de a kutatásra fordítható szabadidőmet is. Egy későbbi gondolatom az volt, hogy az orvoslás mesterségét szépapámnak valahol meg kellett tanulnia. A 19. század elején már számos helyen működtek egyetemek, ahol orvosi tudományokat oktattak. Az egyetemek szintén vezettek anyakönyveket a hallgatókról, és szerencsés esetben ezek fennmaradhattak. Talán a nyomára lehetne akadni Christian Friedrich WERNERnek is. Hol kellene kezdeni a keresést? Szászországban, a Lipcsei Egyetemen, a prágai Károly Egyetemen, esetleg a Mária Terézia által Nagyszombatból előbb Budára majd Pestre telepített egyetemen?

A házasságkötés idején Pécsvárad és a hozzá tartozó falvak már nem a pécsváradai bencés apát, hanem az ún. egyetemi alap birtoka volt. *„Mária Terézia az egész apátságot, melly roppant uradalomból áll, s mellynek feje Pécsvárad, a magyar kir. egyetemnek ajándékozta, s melly jelenleg is birtokában van.”*¹ Volt egy olyan sejtésem, hogy a Friedrich WERNER pécsváradai házasságkötésének, a tisztartóval való kapcsolatának esetleg lehet köze a Pesti Egyetemhez, illetőleg a közalapítványi uradalomhoz. Ezért a világhálón utánanéztem, hol őrizhetnek dokumentumokat az akkori orvostudományról. Így jutottam el a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Levéltárához. Írásban megkerestem a levéltár vezetőjét, dr. Molnár Lászlót², aki rövidesen megdöbbenő választ küldött:

„Örömmel adom tudtára, hogy nyomára bukkantunk Werner Christianusnak (itt Fridericus nélkül), méghozzá a kétéves német tannyelvű sebész-mesteri kurzus hallgatói között. Az 1812/13. tanévben bukkan fel először a pesti

¹ Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára (Pesten, 1851; reprint 1984), Pécsvárad címszó

² Ezúton is hálásan köszönöm dr. Molnár László levéltárvezető úr hathatós segítségét.

Orvoskar osztályozási könyveiben és az 1813/14. tanévben befejezi tanulmányait. Sebészetből 1814. szeptember 1-jén szigorlatozott nagyon jó (valde bene) eredménnyel. Szülészetből 1814. szeptember 3-án jó (bene) eredménnyel. Sebész-mesteri oklevelet 1815. május 20-án kapott, illetve váltott ki. Szintén az osztályozási könyvből tudható, hogy valamikor 1812. szeptember 1. és 1814. augusztus 31. között elvégezte az állatorvosi tanfolyamot is, már mint sebész-jelölt. Erről azonban közelebbit nem tudni. Személyi adataiból a következő derül ki. 1812-ben 27 évesnek írják, egy évvel később 29 évesnek. Vallása: ágostai evangélikus. Születési helye: Treisskau vagy Treisskan penes Lipsiam Saxoniae, tehát Lipcse mellett. Édesapját Fridericusnak (Friedrich) hívták, sebész-mesterként működött Treisskauban. Tanulmányi eredményei általában kitűnők.”

Ilyen előremutató eredményre nem számítottam. Az is ritkaságszámba megy, hogy egy kétszáz évvel ezelőtt élt ősről a pusztá genealógiai adatokon túl személyes információk is napvilágra kerülnek. A korszak európai eseményeit figyelembe véve körvonalazódott bennem, hogy minden bizonnyal az egyre kiteljesedő napóleoni háborúk miatt kerülhetett szépapám Magyarországra. A háborúk során ugyanis az orvosláshoz értéket besorozták, az ilyen mesterséget folytató családtagok sorsa egyre veszélyesebb lett. Az osztályozási könyvek adatai szerint Friedrich WERNER így Pesten vészelte át a lipcsei népek csatáját 1813 októberében.

Elgondolkodtató, hogy a sebészeti tanulmányok szeptemberi megkezdése előtt, 1812 márciusában már chyrgusnak titulálja az anyakönyv Friedrich WERNERT. Elképzelhető, hogy lányával ellentétben ő viszont tényleg apjától tanulhatta el a sebészeti fogásokat, és azt már az egyetem előtt valamelyest gyakorolta. Később személyesen is felkerestem a levéltárat és a vezető úr lehetővé tette, hogy az osztályozási könyvek idézett latin nyelvű bejegyzéseiről felvételt készítek.

Majd Szászország térképének átböngészése következett, és rövidesen kiderült, hogy Lipcsetől délre, a város szelétől mintegy 12 km-re létezik egy Dreiskau nevű település. Így már érthetővé vált a pécsváradi házasságkötési anyakönyv származási helyre utaló bejegyzése. A község szorb eredetű neve 1956 óta Dreiskau-Muckern. A legutóbbi népszámláláskor az összevont községben 451-en laktak, 1815-ben Dreiskauban csupán 159-en. Ki kellett derítenem, hogy hol

örzik a korabeli anyakönyveket, hogyan, milyen formában lehet hozzájutni az adatokhoz. Érdeklődő levelet írtam tehát először a Lipcsei Genealógiai Társaságnak¹, ahonnan azonban válasz nem érkezett. Ezután a lipcsei Szász Állami Levéltárhoz² fordultam, akik készségesen azt válaszolták, hogy az illetékes helyi plébániák őrzik a régi anyakönyveket, náluk ezek az adatok mikrofilmen sem érhetők el. A szász evangélikus egyház honlapjáról megtudtam, hogy Derieskau-Muckern másik öt filiával együtt a mölbisi egyházközséghez tartozik, lelkésze Karl-Heinz Dallmann³, evangélikus plébános. Elektronikus levélben felvettem vele a kapcsolatot, melyből rövid időn belül többszöri szívélyes levélváltás alakult ki. Hamarosan kedvező hírral szolgált: a dreiskau anyakönyvben, az általam megadott időintervallumban, 1785-ben megtalálta Christian Friedrich WERNER keresztelési bejegyzését. A kutatási „sikerszéria” tovább folytatódott, szerencsés módon sikerült megszervezni a néhány napos kiutazást, és a lelkész úr még szállást is biztosított számomra. Minden helyben volt tehát, a feltételek optimálisak a kutatáshoz. A helyszínen töltött napok alatt, amelyek a környező településekre is elvezettek, a következő eredményre jutottam:

Szépapám, Christian Friedrich WERNER 1785. január 25-én délelőtt született Dreiskauban. Apja Johann Gottlieb Fiedrich WERNER orvos és borbély, anyja Christiana Friderika HÄNSEL. Január 27-én keresztelték. Egyik keresztszülője anyjának testvére, Christian Friedrich HÄNSEL Adv. immatr. in Leipzig⁴.

A házaspárnak ő volt az első gyermeke. Még tíz testvére született: Maria Sophia, Christiana Juliana, Elisabeth Rosina Juliana, Amalia Dorothea, Carl Gottlieb, Christiana Wilhelmina, Johanna Christina, Johanna Christiana, Heinrich Wilhelm és Heinriette Concordia.

¹ Leipziger Genealogische Gesellschaft e. V.

² Sächsisches Staatsarchiv Leipzig

³ Ezúton is köszönöm Karl-Heinz Dallmann úrnak a kutatáshoz nyújtott nagylelkű és önzetlen segítségét.

⁴ lipcsei bejegyzett ügyvéd

1785.
Am 25. Januarii d. h. nach
Mitt. wurde von Joh. Gottlieb
Friedrich Werner, Chiru-
go Barbiermeist. und ^{angewandter} ~~Chirurg~~ ^{Chirurg}
seiner ff. Fräulein Johanna gro-
ßen, verlobt & am 27. eusd. ge-
tauft und Christian Friedrich
genannt worden ist. Lat. un.
1. Dr. Johanna Christiana Wey in
groß. Logelin aus Sulmburg, v. d. h.
Friedrich Actuarii zu Hönitz
Sohn. Friedr. Gottlieb Weyandt. ff.
2. ff. Christian Friedr. Weyandt
Adv. imatr. in Leipzig v. d. h. Weyandt
3. ff. Joh. Gottlieb Weyandt
Wirt in Lützenitz

[1. kép: Christian Friedrich Werner keresztelési bejegyzése a dreiskau anyakönyvben]

Testvérei közül Carl Gottlieb szintén az ősök mesterségét követte. 1816-ban Röthában nőül vette a néhai röthai chirurgus, Valentin **STÖBE** özvegyét, Johanna Friderika Charlotte STÖBINT, őt magát pedig röthai examinierter Mundartztnek¹ nevezik. Az anyakönyvek ezen orvoslással foglalkozó személyeknél szinte mindig tartalmazzák a vizsgázott jelzőt, nem csak fiatal korukban a házasságkötésnél, hanem a halálozási bejegyzésben is. Ezek szerint a tanultság fontos, megjegyzendő szempontnak számított, feltehetően a hivatalos iskolát nem végzett népi gyógyítókkal, kuruzslókkal szemben.

Christian Friedrich WERNER (Kekulé-Nr. V. 34.) felmenői:

Nr. VI. 68. Johann Christian Gottlieb Friedrich WERNER chirurgus, fogorvos², borbély és fürdőös, * 1760. 09. 23. Geithain, ∞ 1784. 06. 08. Dreiskau, † 1819. 02. 25. Dreiskau.

Nr. VI. 69. Christiana Fiderika HÄNSEL * 1756. 12. 05. Dreiskau, ∞ 1784. 06. 08. Dreiskau, † 1808. 04. 13. Dreiskau.

Nr. VII. 136. Gotthelf Samuel WERNER chirurgus

Nr. VII. 137. Johanna Eleonora **ZEIBER**

Nr. VII. 138. Gottlob Wilhelm HÄNSEL dreiskauai és kleinpötzschauai iskolamester, * ca. 1714., † 1757. 11. 08. Dreiskau.

Nr. VII. 139. Johanna Sophia **ZÖLLER**, * ca. 1718. Großdölzig, † 1808. 08. 14. Dreiskau.

Christian Friedrich WERNER 1837-es halálozási bejegyzésénél az anyakönyvező katolikus pap szokatlan megjegyzését olvashatjuk: „*inkább Katolikus mint Luteránus magaviseletére nézve*”. Noha ő maga nem tért át a katolikus hitre, feleségének vallását tolerálta, és gyermekeit a katolikus hitben

¹ vizsgázott fogorvos

² Mundartzt

nevelte. Olyannyira, hogy Karl Friedrich nevű fia katolikus pap lett. De nemcsak fia, hanem két unokája és egy dédunokája is ezt a hivatást választotta. A pap leszármazottak életútjába a ránk maradt egyházi történetírásokból, névtárakból nyerhetünk betekintést.

Josef **BRÜSZTLE** pécsi egyházmegyeről és annak plébániáiról írt 1880-ban megjelent négykötetes, latin nyelvű, alapvető művében, a Recenzióban¹, így emlékezik meg WERNER Károlyról:

„VOKÁNYI PLÉBÁNIA

A plébánosok sora:

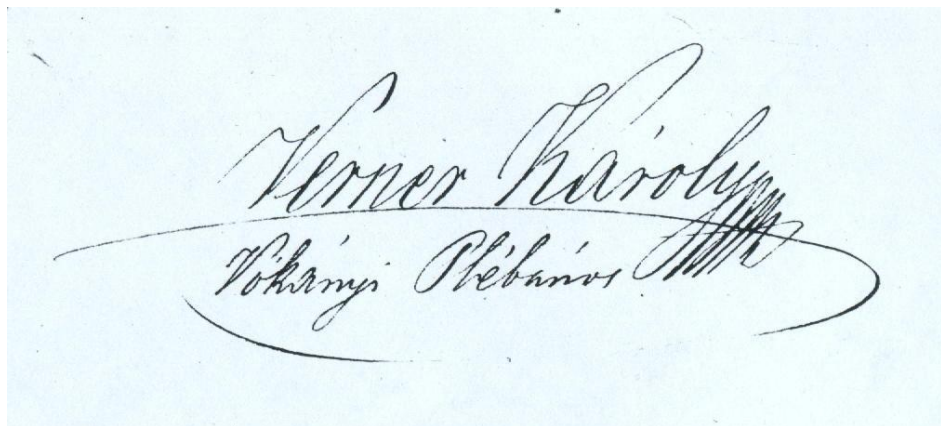
I. Carolus Fridericus Werner 1821. október 12-én látta meg a napvilágot a bogdásai anyaegyházhoz tartozó Sellye mezővárosban. Szülei az ágostai hitvallású Fridericus Werner orvos és a római katolikus Anna Násztl voltak. Pécsen végzett tanulmányait követően 1844. november 25-én pappá szentelték, majd az előbb Ráczpetrére beosztott káplánt ugyanezen minőségében áthelyezték a Mária tisztulásáról nevezett városi templomba². A vokányi hívek, minthogy az isteni gondviselés számára első szolgálati helyéül a vokányi leányegyházat juttatta, oly nagy szeretettel és tisztelettel csüngtek rajta, hogy újonnan alapított plébániájukra 1850-ben a püspök úrtól esdekelve őt kérték első plébánosuknak. Az egyházi főhatóság részéről meg is kapták az ígéretet, mely 1851. január első napjára szólt. Ezen felbuzdulva a vokányiak igen óhajtották, hogy pásztorukat minél előbb saját körükben üdvözölhessék, ezért rögvest előterjesztették a püspök úrnak epekedő kívánságukat. Ekképpen foglalta el Carolus Werner, aki akkoriban a székesegyház kinevezett javadalmas karkáplánja volt, a püspök úr hozzájárulásával még 1850. november 1. előtt lekipásztori állását. Oly nagy kedvét lelte a muzsika és az ének tanulásában, hogy már ifjú éveiben tanulóként a katedrális énekesei között foglalt helyet. Midőn pedig nyolcadik éve élt együtt jegyesével, a vokányi

¹ Recensio Universi Cleri Diocesis Quinque-Ecclesiensis per Josephum Brüstle 1880, IV. könyv, 872 oldal. Egy korábbi német fordítás és a latin eredeti összevetésével magyarra fordította: dr. Petz Gábor.

² Pécs-Belváros (dzsámi)

*egyházközséggel, szélhűdéssel megbetegedésbe esett, és a halállal vívott néhány napos harc után, életének legszebb virágában, Jézus legszentebb nevének ünnepén, 37 éves korában a földi halandók közül kiragadtatott, majd 1858. január 17-én a vokányi temetőben **Vlasics** György egerági plébános által örök nyugalomra helyeztetett.”*

WERNER Károly plébános síremlékének csonka kő alapja még megtalálható a régi vokányi temetőben, a központi kőkereszt tövében. Mellette sorban a későbbi ott eltemetett papok, egy-két lépésre tőle pedig húga, Julianna és a Petz kántortanítói család tagjai nyugszanak.

A handwritten signature in black ink on a light blue background. The signature reads "Verner Károly" in a large, flowing cursive script. Below it, in a smaller, more compact cursive script, it says "Vokányi Plébános". The entire signature is enclosed within a large, elegant, sweeping flourish that starts under the first name and ends under the second.

[2. kép: Verner Károly vokányi plébános aláírása]

PETZ Károly 1938-as naplójában néhány sort ír nagyapja, PETZ Kristóf vokányi kántortanító temetéséről:

*„1884. aug. hónapban halt meg. Temetésén jelen volt a Petz, a **Folk** és **Folbert** családon kívül még boldogult anyám néhány rokona: **Szűts** Antal volt villányi plébános (unoka bátyám), **Pécsi** Riza volt dárdai póstamesterné és **Mokkor** Pál karádi esperesplébános.”*

Ezek szerint a temetésen megjelent két pap WERNER Julianna rokonságába tartozott. Mint később kiderült, SZÜCS Antal és MOKKOR Pál Christian

Friedrich WERNER leányaitól származó unokái, egymásnak első fokú unokatestvérei voltak.

SZÜCS Antalról BRÜSZTLE Recenziójában¹ a következő olvasható:

„*BELLYEI PLÉBÁNIA*

XV. Antonius Szücs, Joannes Szücs uradalmi tiszt apától, Maria Magdalena Werner anyától 1843. április 5-én a Baranya vármegyében fekvő bogdásai plébániához tartozó Iványi² leányegyházban jött világra; gimnáziumi tanulmányait a pécsi püspöki iskolában végezte, hetedik osztályos korára felvették szemináriumi papnövendékek, 1866. augusztus 1-jén, pappá szentelését követően Nádasdra³ rendelték káplánnak, ahonnan 1869 februárjában ugyanezen minőségben, szomorúan és megtörtén Bánra⁴ helyezték át. Alig két év elteltével, szomorúsága örömmre fordulván, a bellyei⁵ plébániát adták neki.”⁶

SZÜCS Antal 1887 és 1892 között villányi plébános volt⁷. Villányban 1870 körül az akkori tanító kezdeményezésére – szinte példátlan módon – a község saját fenntartásba vette át az addigi egyházi iskolát, amivel természetes módon kivívták a helyi plébános ellenszenvét. Az ő halála után „*Utódja Szücs Antal plébános lett, akinek megnyerő emberi tulajdonságai csakhamar véget vetettek az áldatlan iskola - plébánia harcnak.*”⁸ Innen Kisasszonyfára került plébánosnak, ahol 1892 és 1895 között teljesített szolgálatot.¹

¹ II. könyv 178-179. oldal

² Ma: Drávaiványi

³ Ma: Mecseknádasd

⁴ Baranyabán (ma: Popovac, Horvátország)

⁵ Ma: Bilje, Horvátország.

⁶ Latinból fordította: Fekete Szabolcs

⁷ Forrás: Mathias Volk: Unvergessene Heimat Branau/Baranya (Arbeitsgemeinschaft Untere Baranya/Branau, 1985), 556. oldal; valamint a Magyar Katolikus Lexikon Villány szócikke.

⁸ Idézet dr. Kovács András: Villány község élete a múltban és a jelenben (Pécs, 1970) c. könyvből, 83. oldal.

MOKKOR Pált a Magyar Katolikus Lexikon Szóládról és Karádról írt szócikkei említik a plébánosok között. Rövid papi életrajzát dr. Karlinszky Balázs, a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár igazgatója² küldte meg számomra, Pfeiffer János: A veszprémi egyházmegye történeti névtára című művéből.³

„MOKKOR PÁL ANTAL

Szül. Lakócsón⁴ (Somogy m.) 1854. jún. 12-én, Mokor (!) Pál uradalmi intéző és Verner Anna szülőktől. A gimnáziumot Pécsen járta, 1874-ben érettségizett. Uo. hallgatott 1 évig jogot és 1 évig teológiát. A veszprémi szemináriumba felvették a teológia II. évére 1876-ban, „. . . incole eminent. Fidelis erat disciplinae cultor.”⁵ Pappá szentelték 1879. jún. 27-én. Káplán Szentbalázson 1879-től, Sümegcsehin 1881-től. Zsinati vizsgát tett 1885. máj. 20-án és 1891. máj. 20-án. Ideiglenes admin.⁶ Sümegcsehin 1888-tól, admin. Szóládon 1892-től, plébános uo. 1894-től, a karádi kerület helyettes esperes tanfelügyelője 1895-től (53 kat. iskolát látogatott), ker. esperes 1902-től, plébános Karádon 1907-től. A Ferenc József Rend lovagkeresztjével tüntették ki 1917-ben. † 1925. aug. 3-án.⁷ Karádon édesanyja sírja mellé temették. Hagyatékából utódja szép síremléket állíttatott sírjára. Erélyes, keménykötésű ember volt.”

Az internetről az is megtudható, hogy 1906. október 7-én a Faluszemesi⁸ Állatvédő Egyesület alakuló ülésén megválasztották az egyesület elnökének.⁹ Az esperes és édesanyja sírját is sikerült megtalálni a karádi temetőben. A

¹ Magyar Katolikus Lexikon Kisasszonyfa szócikke.

² Ezúton is köszönöm dr. Karlinszky Balázs igazgató úr segítségét.

³ Pfeiffer János: A veszprémi egyházmegye történeti névtára (München, 1987.), 728-729. oldal

⁴ Lakócsa

⁵ . . . kitűnő bentlakó tanuló. A tudomány hűséges művelője. (Fekete Szabolcs fordítása.)

⁶ adminisztrátor

⁷ Síremlékén a halálozás időpontja 1925. augusztus 30.

⁸ Ma: Balatonszemes

⁹ Állatvédelem c. közlöny, 1906. nov., III. évf. 11. szám

vaskerítéssel körbevett szürkegránit obeliszek felirata szerint WERNER Anna 1911. április 28-án halt meg, 81 éves korában.

Christian Friedrich WERNER Julianna nevű leányától származó dédunokája volt végezetül nagyapám unokatestvére, PETZ Emil. Ő PETZ Ottó vokány-kistótfalusi körjegyző és **galgóczy NARANCSIK** Ilma negyedik gyermekeként született. Apjával és bátyjával, dr. PETZ Endre Ákos paksi szolgabíróval együtt 1934-ben családnevét **LACZFY**ra magyarosította. A Pécsi Egyházmegye egyik korabeli névtárában¹ a következőt olvashatjuk róla:

„LACZFY EMIL, szül. Siklós, 1904. dec. 19., szent. 1927. pléb. v².: 1930, szolg. szolg. helyei: 1927 Püspökszenterzsébet³, Újpetre, 1929 Németbóly⁴, 1931 Kajdacs, 1932 Véménd, Paks, 1933 pl. Márok, 1942 Bonyhádvarasd, 1961 tb. esperes.”

Meghalt 1988. január 7-én Pécsen. Nyugszik a pécsi belvárosi templom kriptájában. Emlékét Bonyhádvarasd község hálás lakossága azzal kívánta megőrizni, hogy róla nevezték el 1992-ben épült új általános iskolájukat. Sajnálatos módon az intézmény ma már nem üzemel.

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknél lehet a kornelpencz@gmx.net címen.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

¹ A Pécsi Egyházmegye schematismusa 1972 (Pécs, 1972), 133. oldal

² plébánosi vizsga

³ Ma: Erzsébet

⁴ Ma: Bóly

Dr. Görög János

Így mentek el

Az utóbbi időben többször elgondolkoztam azon, hogy a mi „Hírmondónkban” de megemlékezéseinkben is többnyire azzal foglalkozunk, hogy őseink honnan, mikor és hogyan jöttek Magyarországra. Némileg meglepően, arról kevés szó esik, hogy az itt hazát talált emberek többsége miért, mikor és hogyan került vissza az ó-hazába, Németországba. Bizonyosan nem feladatunk nekünk, családfakutatóknak a „miért” és a múlt messzire vezető taglalása. Nem teszem én sem. De mivel olyan faluból származom – Zsámbékról – ahonnan a német lakosság 95 %-át – több mint háromezer embert – 1946 áprilisában négy vasúti szerelvényben kitelepítették (akkor hivatalosan áttelepítést mondtak) Németországba, engem foglalkoztat nemcsak a mikor, de a hogyan kérdése is. Az, hogy ezek az emberek – köztük közvetlen rokonaim – hogyan vészelték át az elszakítást mindentől és még a 20 napos utazást is.

Hosszas mesélés helyett arra gondoltam, hogy közzé teszem egy akkor 12 éves zsámbéki lány naplójának Martin Jelli páter Schambek c. könyvének III. kötetében közölt, az utazással foglalkozó részét. A gyerek-fejjel írt, lakonikusan rövid, nagyon tömör és szinte érzelemmentes írás minden odavetett közlése mögött - ha figyelmesen olvassuk és utána gondolunk – egy egész regény bújik meg.

A napló-részlet alapvetően nem a bánatról és a nehézségekről mesél nekünk, hanem inkább arról, hogy családjaink hogyan élték meg ezt az Odisszeát.

A kitelepítés naplója

részlet

Katharina Gündert (12 éves)

1945. év

Okt. 19. Telepesek érkeztek a faluban Jászszenygyörgyről
54 család

November Igazolóbizottság érkezett kihallgatások céljából

1946. év.

- Márc. 7.* A kitelepítendőket összeíró Bizottság megérkezett.
- Márc. 11., 13.,
15., és 16.* éjszakáján oroszok érkeztek a faluba rabolni. Ezért ezeken az éjszakákon félre verték a harangokat.
- Ápr. 2.* Szíhalom község környékéről új telepések érkeztek. 36 család.
- Márc. 21.* Lezárták a boros pincéket. A kulcsokat a Községházán le kellett adni.
- Márc. 26.* Leltározás. Az egész házban az eszközöket és a mezőgazdasági gépeket összeírták.
- Márc. 28.* Megérkezett a Mentésítési Bizottság
- Ápr. 3.* Megérkezett a Kitelepítési Bizottság. Egyidejűleg 400 rendőr is jött, akik számára tőlünk ágyakat és ágyneműt rekviráltak.
- Ápr. 5.* Megkezdődött a kitelepítés. Az első vasúti szerelvény elhagyta Herceghalom állomást.
- Ápr. 7.* A második szerelvény is elment. Ezen voltunk mi is. Este 10 órakor hagytuk el Herceghalom állomást.
- Ápr. 8.* Reggel 5 órakor értünk Komárom állomásra. Csak este 10 órakor mentünk tovább.
- Ápr. 9.* Hajnali 3 órakor Győrben voltunk. Onnan tovább: Enese, Csorna, Szárföld, Kapuvár irányába
- Ápr. 10.* Megérkezés Sopronba hajnali 3 órakor. Onnan este 9 órakor utaztunk tovább, és 10 órakor elhagytuk a magyar határt.
- Ápr. 11.* Hajnali 4 órakor Mattersburg-ba értünk. Délután 3 órakor tovább. Azután Wiesen-Siegles, Neudorf, Wiener Neustadt, Soknau-Süd, Leodersdorf, Wittmannsdorf
- Ápr. 12.* Reggel 4 órakor Skt.Pölten-Süd, délután 2 órakor Princesdorf, Stellwerk, Krumm-Nussbaum, Neumarkt, Amstetten,

Aschbach, St. Peter-Seitenstetten, Haag, Unterwinden, St. Wallentin

Apr. 13.

Egész nap St. Wallentin-ben álltunk.

Apr. 14.

St. Wallentin-ből délután 5 órakor tovább Ennsdorf-ba. Este 6 órakor keltünk át az Enns folyón, amelyik az amerikai zónát az oroszról elválasztotta. Azután Enns-be értünk, ahol poloskaporral beporoztak bennünket. Onnan St. Florianon keresztül Pichling, Ebelsberg, Kleinmünchen, Linz. Itt meleg vacsorát kaptunk. Salzburgban átkeltünk az osztrák határon Németországba.

Apr. 15.

Hétfőn Piding, ahol reggelit kaptunk. Vajat, konzervet és kenyeret. Mindenkit orvos vizsgált meg. Itt kaptuk az élelemiszer-jegyeket is. 12 órakor tovább Hannerau, Weilsdorf, Teisendorf, Rückstetten, Traunstetten, Übersee, Kottau, Bernau, Simsee, Landl, Rosenheim, Groskarolinenfeld, Stellwerk, Zornening, Haar, München, Lockhausen, Olching, Gernlinden, Manhofen, Mering, Augsburg. Este 9 órakor kávé, sajtot és kenyeret kaptunk. 10 órakor tovább Stuttgartba.

Apr. 16.

Kedd reggel 5 órakor Reinberg, Renningen. Onnan 3 kilométernyire „Malsheim bei Leonberg” táborba kerültünk. Rögton fürdés és meleg ebéd.

Apr. 17.

Szerda délelőtt mosás. Az ellátás jó.

Apr. 18.

Csütörtök. Séta Malsheim-ben a faluban

Apr. 19.

Péntek (Nagypéntek) 11. órakor jött egy pap és prédikált nekünk.

Apr. 20.

Szombat. Malsheim-be mentünk kenyérért és lisztért, meg húsvéti ajándékokat szerezni.

Apr. 21.

Húsvétvasárnap. Reggel Renningen faluba mentünk. Sajnos nem tudtunk misére menni, mert ott evangélikusok laknak. Szomorú szívvel fordultunk vissza, haza. Délután itt a táborban táncmultság volt este 11-ig.

Apr. 22.

Húsvéthétfőn délelőtt egy tábori misét tartottak nekünk szent beszéddel. Délután megint tánc volt este 10-ig

- Ápr. 23.* Korán reggel kismosási lehetőség. Délután Stefánt, a bátyámat röntgen vizsgálatra vitték a Leonbergi Kórházba. Este 6 órakor jött vissza. Este megint tánc 11-ig.
- Ápr. 26.* Reggel orvosi vizsgálat. Ezután megint „beporoztak” bennünket. Délután jött egy újabb szállítmány St.Peter bei Wieselburg felől. Este is tánc.
- Ápr. 27.* Szombat reggel csomagoltunk, délután 1 órakor jött értünk a vonat és 2 órakor elindultunk. Renningen, Rutenheim, Leonberg, Höfingen, Ditzingen, Korntal és azután este 6 órakor megérkeztünk új otthonunkba **Münchingen-be.**

E számban a magyar-német ill. német magyar fordításokat készítették: Bakonyi Andrea, dr. Scheiling Csilla, Kiss Dorottya, Amrein Ilona, dr. Görög János, dr. Pencz Kornél.

Az Egyesület kiadásában megjelent könyvek:

1. Riszt András: Nagyárpád község családkönyve 1723-1945
2. Ament Andor: E L E K benépesítése a törökvész után (1724-1800)
3. Amrein Ferenc - Amrein Ilona - Auth Szilvia: A Baranya megyei katolikus települések Mecseknádasd és Óbánya családkönyve 1721-2007
4. Stefan Rettig - Josef Skribanek † : Vaskút családkönyve 1772 - 1947
5. Maléth István: Gyoma evangélikus családkönyve 1835-1918

	<u>Áruk tagoknak</u>	<u>egyesületen kívülieknek</u>	<u>külföldre</u>
1.	3.000,- Ft	3.500,- Ft	25 €
2.	1.500,- Ft	2.000,- Ft	10 €
3.		ELFOGYOTT!	
4.	9.900,- Ft	9.900,- Ft	59 € (AKdFF-nél)
5.	4.700,- Ft	4.700,- Ft	25 €

+ postaköltség

A könyvek megvételével az AKuFF könyvkiadási tevékenységét támogatja!

Feketéné Ziegler Ágota – Dr. Scheiling Csilla: Szódások Pilisszentivánon

A mostani Pilisszentiván (1900 előtt Szent Ivány, Szentiván) települési szerződése 1724-ben kelt. A hódoltság előtti története még ismeretlen. A törökök után az Ágoston-rend frank földről érkezett öt családdal kezdte el betelepíteni a pusztát. A sovány föld, kis határ miatt már a kezdetektől más foglalkozást is kellett űzni ahhoz, hogy el tudják tartani a családjukat.

Miközben valaki családjá eredetét kutatja, sok helytörténethez kapcsolódó adat, történet is elékerül. Így jutottunk el a szentiváni szódásokhoz.

Az iparos és egyéb foglalkozású szentivániakról már volt egy kis tanulmány a Bote-ban. Most az itteni szódásokról lesz szó.

Jelenleg már sokféle palackozott ásványvizet lehet vásárolni régebben ez nem így volt. 50-60 évvel ezelőtt leginkább szódát töltöttek a borhoz, a szörpöz.

Néhány mondat a szódavívről. Egy angol tudós pap **Joseph Priestly** az első, aki a széndioxidot vízzel elegyíti már 1767-ben. A genfi Jacob Schweppe 1783-ban egy nagyon hatékony módszert talált fel a mesterséges ásványvíz nagyipari előállításához, de titokban tartotta. A szifon fejet Charles Plinth 1813-ban készítette és szabadalmaztatta.

Magyarországon **Jedlik Ányos** pap 1823-ban ért el új eredményeket. A távolról szállított balatonfüredi ásványvizet mesterséges szénsavas vízzel, a szódavízzel helyettesítette. Ezzel kezdődött a magyar szikvízipar története. 1841-ben belekezdett a gyártásába is, de hamarosan átadta az üzemet az unokaöccsének. Ő nem gazdagodott meg a találmányából, de az elmúlt 175 évben családok százezrei éltek meg e tisztas mesterségből.

Bár Magyarországon szikvízkészítés már az 1850-es években is volt, községünkben az első adat 1903-ból található, nevezetesen egy nyugta, amely egy szikvízgyártó berendezéseket készítő cégtől származik. Három családról

biztosan tudjuk, hogy az 1940-es évek végéig szikvízgyártással is foglalkozott. Azért beszélünk családról, mert ebben a tevékenységben a familiák aprajánagyja részt kellett hogy vállaljon.

Pilisszentivánon a jelenlegi adataink szerint, **Ziegler János, Preisz Pál, Osztheimer Jakab, Sallai György** és családjuk már 1945 előtt is szódagyártással foglalkoztak.

A szódát eleinte természetesen lovaskocsival (ún.: strafkocsival) hordták szét a faluban, majd a második világháborút követően kézikocsival, és helyben is árúsították. A környékbeli szódások nagy ünnepek, főleg búcsú idején a szomszéd faluból kértek kölcsön szódásüvegeket a megnövekedett fogyasztás miatt. Az üvegekbe bele volt csiszolva a szódás neve, évszám, csakúgy, mint az üvegek fejébe.

Ziegler család

A Ziegler család eredete még nem tisztázott, további kutatásokat igényel. A név már az 1600 évek végén, az 1700-as évek elején felbukkan **Vörösváron (Pilisvörösvár)**. A Szentivánra került Zieglerek a Vörösváron élt **Ziegler György** és **Higler Katarina** leszármazottai. Sajnos az 1750-es években született családfelemelői kiléte még bizonytalan, a korán elhalt házaspár egyetlen megmaradt gyereke, **Jakob** 1805-ben elvette feleségül a pilisszentiváni **Schmiedt Teréziát** és ide is költözött. Az eddigi források szerint ő az első Ziegler Szentivánon. Az anyakönyv és a későbbi anyakönyvi kivonatok azt mutatják, hogy a lakcím Szentiván 13. Ez a mostani Szabadság út 116a és az alatta levő telek lehetett. **György** fiuk **Marlok Anna Máriával** kötött házasságából született János nevű gyermekük feleségül vette **Niesz Borbálát**. A házaspár Márton nevű gyermekük születésénél a lakcím Új utca 78. Ez a telek ősi Niesz telek volt, úgy is hívták a sarkot hogy "Niesz Riegel". Később, Új utca 189. szám (Jelenleg: Pilisszentiván, József Attila utca 2.) alatt élt és jelenleg élő Ziegler családról tudjuk, hogy **Ziegler János** cipész 1866-tól 1915-ig élt, felesége Niesz Borbála szintén 1866-ban született és 1938-ban halt meg. Házasságukból öt gyermek született: **János, Mária, Franciska, Márton** és **Barbara**.

Az első adat arról, hogy szikvízgyártással is foglalkozott a család, teljesen véletlenül került elő. Több korabeli nyugtát találtunk ugyanattól a cégtől, a

bécsi székhelyű dr Wágner és Társai Egyesült Gyárak Bt. magyarországi kirendeltségétől. Ez a cég szikvízgyártó berendezéseket gyártott és forgalmazott. Az első befizetés 1903-ból való. Az összegek nagyságából arra lehet következtetni, hogy részletekben fizették ki a gépet.

42. cikk ödes

Alulírottak a közös tulajdonukat képező
módagyár és annak tartozásaira néve
alóvet kérvényesítést kötik:

1. A módagyár és annak minden tartozékát
2 loosi, 1 ló, 3 lomernám, 1 cse, egy nevelőgép
gép stb. Ziegler Márton és neje Karola Katalin
kapják.
2. Ennek fejében kölcsön magzatához édes-
anyjával elte fogytáig a móda gyár
költséggel havi 10 arany Kír náráléket
fizet. e) Maria és Franciska testvéreinek
szemben 12000 arany Fisenbrotóceres koronát
Borbála testvéreinek 22000.- arany Hunon-
brotóceres koronát.
3. Ziegler Maria és Ziegler Franciska kijelen-
teli, hogy a 2. pontban írt 12000 arany
Fisenbrotóceres koronát hitesszék rönökét
meghapták amit szemmel nyugtáin-
nak.
- 4) Ziegler Borbála rönökét len fizetendő,
ingyzenesen, hogyha Márton fivére a móda
árával kénytelen volna a mai árval
lejárni mátkani, olyan arányban hogy Bor-
bála a 22000.- aranyval leoveresett amilyen.

Az anyakönyvekben Barbara 1921-ben **Osztheimer Ádám**mal kötött házassági bejegyzésében szerepel az atya, néhai Ziegler János szódásként.

1922-ben a Ziegler-testvérek írásban (*ld. fenti kép*) úgy egyeztek meg, hogy a nagykorúvá vált **Ziegler Márton** vezető tovább a telken működő szikvízgyárat, amelyet addig édesanyja, özvegy Ziegler Jánosné (sz.: Niesz Borbála) irányított. Miután Ziegler Márton 1941-ben, 43 éves korában vérmérgezésben (egy akáctüske ment az ujjába) elhunyt, a szikvízgyárat rövid ideig, 1944-ig, míg újra férjhez nem ment, özvegye, Marlok Katalin (1897-1974) irányította.

Ezt követően gyermekeik közül a két fiatalabb testvérré, Jánosra (ő akkor 20 éves) és Mártonra (15 éves) maradt a vezetés. Nővérük, Mária ekkor már családos, bátyjuk, Mihály pedig éppen katona. A két fiatal fiú közül végül János irányította tovább az üzemet, amely kb. az 1949-es évek végén szűnt meg teljesen, 1949 márciusából még fennmaradt egy vízmintavizsgálat. A hátramaradt gépeket, berendezéseket Ziegler János sógora, **Mirk József** vette meg, aki **Nagykovácsiban** az 1960-as évek végén nyitott szikvízüzemet.

Preisz család

Erre a családra érdekes módon senki nem emlékezett szódásként. Az, hogy létezett egy Preisz Pál nevezetű szódás, a jelenleg is ezt a tevékenységet űző Feigel család gyűjteményében található gyönyörű szódásüveg feliratából tudjuk.

Az anyakönyvek átvizsgálása során kiderült, hogy **Preisz Pál** 1916-ban született **Lajos** fiánál szerepel az apa foglalkozásánál a szikvizes kifejezés.

A itteni Preisz család őse a **Preisz Franz** és neje **Elizabeth** házasságából 1758-ban Zsámbékon született Paul , 1780-ban Vörösváron vette el az odavaló **Wippelhauser Erzsébetet**, az 1837-ben kelt halotti bejegyzés szerint már szentiváni lakos. A házaspár József nevű gyermekének **Gillinger Erzsébet**tal kötött házasságából született Preisz Pál (neje **Keszler Anna**) és feltehetően fia, szintén Pál (1887) volt a későbbi szikvízgyáros.

Preisz Pál előbb a Preiszek birtokán Szentiván 9 sz alatt lakott (ma kb Szabadság út 106), később az 55-ös számú ingatlanon (ma Szabadság út 34.)

Osztheimer család

1928-ban **Osztheimer Jakabot** felesége, **Stocker Katalin** halotti bejegyzésénél szikvízgyártóként tüntették fel. 6 gyerekkel (**Anna, Ádám, János, József, Teréz** és **Lipót**) maradt özvegyen. A szódakészítést az 1940-es évek elejétől József fia vette át, házassága után feleségével (**Marlok Erzsébet**) közösen üzemeltette. Mikor bevonult katonának, majd fogságba is esett. Közben az asszonyra maradt az üzem, egyedül dolgozott (testvére Marlok József segítette). A férje hazatérése után még rövid ideig működött a szikvízgyár egészen az 1950-es évek elejéig, amikor is államosították.

Osztheimer József és családja a mai Bányász u. 3. alatt lakott.

Az Osztheimer család az 1700-as évek közepén tűnik fel Szentivánon.

A család származása kissé érdekesen alakul, mert úgy tűnik az elsőnek érkezett **Ádám** örökbe fogadja felesége fiát **Nikolaust**, viszont több az 1700-as évekbeni Osztheimer születése nem szerepel a szentiváni anyakönyvekben. A **Georg Ostheimer** (1781?) és a szentiváni **Neubrandt Barbara** (1781) 1801-ben itt kötött házasságából született **Paul Ostheimer** (1815-1875) - **Anna Morlock** (1817-1859) házaspár **Johann** (1853-1906) nevű gyerekének és **Brandhuber Anna Máriának** (1858-?) a fia **Osztheimer Jakab** a szódás.

Sallai (Schuck) család

A Sallai (Schuck) család szikvízgyárának kezdetéről sincsenek pontos információk. Arra, hogy 1937 előtt már létezett, egy lejárt váltóról szóló iratból következtethetünk. A kiállító **Kont Oszkár** (Szikvízgépgyár és szifonfejöntöde fémcsiszolás és nikkelezés). A szódát a mai Sallai utca és József Attila utca sarkán egy különálló épületben állították elő, előzőleg ezen a helyen hosszú ideig a falunak egy közkútja működött. Az idősebb Sallai György után az ifjabb vette át az üzem vezetését. Ez volt az egyetlen üzem, amely túlélte az államosítást, de természetesen a tulajdonos csak alkalmazottként maradhatott az üzemeltető ÁFÉSZ -nál. A legutolsó működési engedély 1977-ben kelt, ebben az áll, hogy ez a szikvízüzem 1964 óta működik.

A Schuck család az 1700-as évek elején került Pilisszentivánra. A szódás György legelső azonosítható felmenői **Schuch György** (1724-1783) és **Müller Szabina** (1727-1784), **Johann Michael** (1754-?) nevű fiúk **Reisser Rosinával** (1754-) kötött házasságából született **Leonhard Schuck** (1780-?) az ő felesége

volt **Richolm Annamária** (1792-?). Az ő fiuk **Schuck György** (1819-?) felesége **Brandhuber Anna** (1824-?) és ezután csak György nevűek következnek: **Schuck György** (1846-?)- **Háber Rozina** (1847-) fiuk **Schuck György** (1879-1955) hosszabb ideig bíró volt a faluban és a **Pomázon** született **Hettich Erzsébet**tal kötött házasságából (1884-1976) a későbbi szikvízgyáros **György** (1909-1987, felesége: **Richolm Teréz**) aki Sallaira magyarosította a Schuck nevet.

A jelenlegi szódás **Feigel József**, 1979-ben vette át az üzemet. 1991-ig az ÁFÉSZ keretein belül, 1992-től magánvállalkozóként vezeti a szikvízüzemet.

Az összeállításban sok forrásból merítettünk nem teljeskörűen: saját családi iratok, családi visszaemlékezések, Rudolf Keszler: Ortsfamilienbuch Pilisvörösvár Pilisszentiván, mormon adatbázis, pilisszentiváni anyakönyvek, néhai Marlok Péter, Marlok István ősfái. Adatközlők Marlok Tamás, Feigel család

I M P R E S S Z U M

AKuFF-Bote – AKuFF Hírmondó
Alapítva 2005-ben

Kiadja: Magyarországi Németek Családfakutató
Egyesülete (AKuFF)

H-6500 Baja, Petőfi S. u. 56.

Felelős kiadó: Dr. Pencz Kornél, az AKuFF elnöke

Megjelenik 200 példányban. –

Kereskedelmi forgalomban nem kapható.

Nyomdai munka: **Apolló Média Kft.**, 6500 Baja, Kossuth L.
u. 11.

ISSN 2060-2995

Dr. Pencz Kornél:

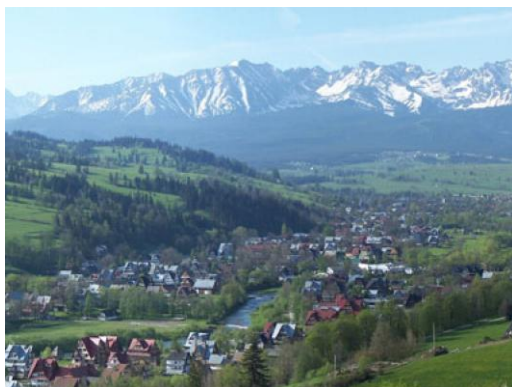
A Repkák származási helye

Az AkuFF-Hírmondó 28. számában feltett kérdés megoldása

Újságunk legutóbbi számában írott cikkemben feltettem egy kérdést, mégpedig azt, miképpen kell kiovasni az Andreas Repka származási helyére utaló bejegyzést az anyakönyvben.

A helyes válasz dr. Petz Gábor úrtól érkezett. A helynév a következő: „von **weißen** Donaietz” – azaz a fehér Dunajectől, vagy -ből. Ez **Bialy Dunajecet** jelenti, ami a Dunajev folyó egyik forrása (a Czarny Dunajec – azaz Fekete Dunajec – mellett. E folyó mentén található egy **Bialy Dunajec** nevű település is, ma mintegy 4200 lakossal, ami a hasonló nevű gmina székhelye – ez egy lengyel közigazgatási egység.

*A kép forrása:
www.e-nocleg.pl*

**Kilépett és kizárt tagok /
Ausgetretene und ausgeschlossene Mitglieder**

047 Bogárdi János ausgetreten / kilépett

Új tagok / Neue Mitglieder 2014. április óta / seit April 2014

171	Wagner Gyula	1203 Budapest, Baross u. 5/A., C lph. 1/1.	06 30 9507201	wagnernagy42@gmail.com
-----	-------------------------	--	---------------	--

**10 éve az AKuFF tagja /
Seit 10 Jahren AKuFF-Mitglieder:**

098 **Sárosi Ferenc**
099 **Nagy István**
102 **Wolfárt Ádám**
103 **Drávucz János**
104 **Mentsik Győzőné**

AKuFF-találkozó / AkuFF-Treffen

Szakadát, 2013. október 19. / Sagetal, 19. Oktober 2013

